Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) WIELKA-POHULANKA 19—17.

Nr. Wilno, dnia 18 grudnia 1933 r. 974.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Kronika. Dział. Str.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Kronika.

x

x x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a.

P a r a f o w a n i e l i t e w s k o - e s t o ń s k i e g o t r a k t a t u h a n d l o w e g o ."Liet.Aidas" Nr.284 /XII.1933/: 14 grudnia delegacje litewska i estońska porozumiały się ostatecznie w sprawie utworzenia traktatu handlowego. Traktat będzie obszerniejszy, aniżeli spoczątku przypuszczano. Okres ważności traktatu wynosi dwa lata. Do traktatu dołączono listy towarów estońskich i litewskich, których wolny obrót będzie się dokonywał w ustalonych przez traktat granicach. Wolność obrotu wyrażać się będzie zarówno w zakresie zezwoleń na import, jak też w zakresie dewiz.

Estońska lista towarów zawiera następujace pozycje: narzędzia rybackie, szkło do szyb, olej palny, wyroby metalowe, maszyny i narzędzia rolnicze, wyroby papierowe i tekstylne, materjały wełniane i t.p. Litewska lista towarów zawiera: nasiona, skóry niewyprawne, deski,parkiet, nawpół wyrobione części mebli, superfosfat, wyroby metalowe, drut kolczasty i t.p.

Traktat został już parafowany. Ostateczne podpisanie traktatu ma nastąpić również w Tallinie.

W związku z porozumieniem litewsko-estońskiem spodziewać się należy znacznego ożywienia handlu pomiędzy obu krajami.-

P l a n y N i e m c ó w b a ł t y c k i c h w s t o s u n k u d o b a ł t y c k i c h k r a j ó w ."Liet.Žinios" Nr.284 /XII.1933/: Elta donosi z Tallina, że według wiadomości "Kaja", policja estońska na zasadzie dokumentów skonfiskowanych w "Bractwie Niemców bałtyckich", aresztowała i przewiozła z Kadriny do Tallina działacza narodowo-socjalistycznego dr.Tompsona Himmelsterna. Zostanie on poddany przesłuchaniu. Przy aresztowanym, według wiadomości pisma, znaleziono projekt przyszłego podziału Estonji między Rosją a Niemcami. Projekt ten przewiduje przyłączenie do Rosji przylegających do niej prowincyj, część zaś południowa z Dorpatem, Wałkiem, Pernawem i t.d. miałaby być przyłączona do Niemiec. Według tego planu, Litwa i Łotwa należałyby w przyszłości do Niemiec. Nie wyjaśniono narazie, kto był autorem tego planu.-

S p r a w a t r a k t a t u m i ę d z y L i t w ą a Ł o t w ą w s e j m i e ł o t e w s k i m .Prasa kowieńska /z 14.XII.1933 r./: 12 grudnia w komisji finansów handlu i przemysłu sejmu łotewskiego rozpatrywano sprawę umowy handlowej z Litwą. Pod adresem umowy wysuwali socjaldemokraci szereg zarzutów. W odpowiedzi dyrektor Departamentu Administracyjnego Seja oświadczył, że umowa litewsko-łotewska jest bardziej realna niż poprzednia. Po dyskusji umowę jednogłośnie zatwierdzono. Należy się spodziewać, że plenum sejmu w najbliższym czasie umowę ratyfikuje.-

E c h a w i l e ń s k i c h a u d y c y j r a d j o w y c h w "L i e t .A i d a s".W zwiazku z audycjami litewskiemi, wygłaszanemi przez Radjo Wileńskie, zabrał ostatnio głos urzędowy "Lietuvos Aidas", /Nr.282 i 283.XII.1933/. W dwóch kolejnych wzmiankach /"Okupanci Wileńszczyzny oszukali się", "Nowa troska Polski"/ krytykuje ostro "L. Aidas" wysuwane przez prelegenta wileńskiego tezy. W pierwszej wzmiance oświadcza "Liet.Aidas", że wbrew twierdzeniu prelegenta Litwini nigdy nie zaprzeczali, iż w Litwie istnieje polska mniejszość, traktowana, jako obywatele "drugiego rzędu". "Liet.Aid." oświadcza dalej, że ludność Wileńszczyzny tęskni do Litwy Niepodległej, a Polacy pragną rozsadzić Państwo Litewskie od wewnątrz.

W drugiej wzmiance nawiazuje "Liet.Aidas" do audycji,poświęconej angielskim planom rozszerzenia wpływów nad Bałtykiem. W audycji tej prelegent powoływał się na opinję parlamentarzysty angielskiego Bossoma, który twierdził, że Litwa przejawia germanofilizm. Według "L.Aidasa" , przypisywane Bossomowi twierdzenie jest polskim fałszem. "L.Aid." oświadcza, że "naprózno okupanci Wilna smarują Litwinów tem, czem sami trącą".

Z d z i a ł a l n o ś c i t - s t w a l i t e w s k o - s z w e d z k i e g o ."Liet.Aidas" Nr.283 /XII.1933/:9 grudnia t-stwo litewsko-szwedzkie w Stokholmie zorganizowało przyjęcie,w którem wzięli udział poseł lit.w Stokholmie Sawicki,posłowie łotewski i estoński,działacze

szwedzcy z Lindhagenem na czele, przedstawiciele prasy, nauki i sztuki. Podczas przyjęcia wygłoszono szereg przemówień na temat przyjaźni litewsko-szwedzkiej.-

T a r c i a l i t e w s k o - ł o t e w s k i e w d z i e d z i n i e m n i e j s z o ś c i o w e j .Od pewnego czasu pomiędzy "L. Aidasem" a łotewską "Brihva Zeme" toczy się polemika w sprawie sytuacji mniejszości litewskiej na Łotwie i łotewskiej na Litwie."Br. Zeme" uskarża się na nieprzychylne traktowanie potrzeb oświatowych mniejszości łotewskiej na Litwie. Jako przykład przytacza "Brihva Zeme" fakt przeniesienia z miejscowości Zejmele do Możejek nauczycielki łotewskiej Namikasowej. Wskutek tego przeniesienia kulturalny ruch łotewskiej mniejszości znalazł się, zdaniem "B.Zeme" w niebezpieczeństwie. Liczba uczniów w żejmelskiej szkole łotewskiej zmniejszyła się w ciągu roku z 71 na 42. Miejscowe progimnazjum łotewskie ma się wkrótce spowodu braku uczniów zamknąć. Jak dowodzi "B.Zeme", nauczyciele-Łotysze zmuszeni są, dzięki taktyce władz litewskich, do pracy w szkołach litewskich, podczas, gdy stanowiska nauczycieli w szkołach łotewskich zajmują Litwini ze szkodą dla łotewskiej oświaty.

W odpowiedzi na zarzuty "Pehdeja Brihdi", "Liet.Aidas" Nr.283 /XII.1933/ oświadcza, że sytuacja oświaty litewskiej w Łotwie jest znacznie gorsza, niż łotewskiej w Litwie, zwłaszcza, jeżeli chodzi o lokale i inwentarz szkolny. Większość szkół litewskich na Łotwie stanowią, według "L.Aid.", szkoły jedynie z nazwy, gdyż faktycznie są to klasy litewskie przy szkołach łotewskich. Na Litwie tymczasem szkoły łotewskie działają samodzielnie. Dalej "Liet.Aidas" zarzuca Łotyszom, że tolerują w litewskich szkołach na Łotwie nauczycieli nieznających niemal całkiem języka litewskiego, jak to ma miejsce np. w Kałkunach. Ponadto "Liet.Aidas" zarzuca niewypłacanie nauczycielom na czas pensyj i odliczanie do funduszu emerytalnego sum, które kiedyś dopiero mają być wypłacone.-

S p r a w a z b l i ż e n i a m i ę d z y A n g l j ą a p a ń s t w a m i b a ł t y c k i e m i ."Liet.Aidas" Nr.284 /XII.1933/: Towarzystwo angielsko-bałtyckie zorganizowało ostatnio w Londynie przyjęcie, w którem wzięło udział przeszło 400 gości. Oprócz posłów litewskiego,łotewskiego i estońskiego i obcych dyplomatów, w przyjęciu uczestniczyli wyżsi urzędnicy angielscy, 11 lordów, członkowie parlamentu, dziennikarze, wybitni handlowcy i t.d. Na przyjęciu wygłosił odczyt o państwach bałtyckich parlamentarzysta angielski Bosson, który niedawno bawił z wycieczką swych kolegów, członków parlamentu, w krajach bałtyckich. Pozatem wygłosił przemówienie poseł litewski w Londynie Sidzikowski. Wyraził on życzenia jak największego zbliżenia pomiędzy Anglją a krajami bałtyckiemi i dał zwięzły zarys historji Litwy, począwszy od XII wieku aż do czasów ostatnich. M.in. oświadczył minister Sidzikowski, że Unja Lubelska była główną przyczyną smutnego losu Litwy i Polski, a mianowicie rozbiorów.-

D o k o ł a s p r a w y u m o w y h a n d l o w e j m i ę d z y A n g l j ą a L i t w ą .Prasa kowieńska /z 11.XII.1933/:Jak słychać, rząd angielski przesłał rządowi litewskiemu projekt nowej angielsko-litewskiej umowy handlowej. Projekt tej umowy wzoruje się na umowach handlowych, jakie zawarła Anglja z jednej strony, a Finlandja i Danja z drugiej. W umowach tych zapewniła sobie Anglja nieograniczony wwóz węgla kamiennego, towarów włókienniczych i wyrobów żelaznych.

Przysłany rządowi litewskiemu projekt umowy handlowej również zawiera uchwały o nieograniczonym wwozie węgla kamiennego, wyrobów żelaznych i innych towarów. Obecnie M-stwo Spraw Zagr. szczegółowo rozważa angielską propozycję. Prawdopodobnie prześle Litwa Anglji kontrprojekt umowy handlowej.-

S p r a w a l i t e w s k o - n i e m i e c k i c h r o k o w a ń h a n d l o w y c h .Prasa kowieńska /z 11.XII.1933/:W M-stwie Spraw Zagr. toczą się przygotowania w sprawie wznowienia litewsko-niemieckich rokowań handlowych. W tych dniach w związku z temi rokowaniami uda się do Berlina dyrektor Departamentu Handlu p.Norkaitis.-

R o l a M a r j a m p o l a w l i t e w s k i e m o d r o d z e n i u n a r o d o w e m w u j ę c i u "L i e t . A i d a s a". Od czasu do czasu poświęca "Liet.Aidas" poszczególne numery powiatowym miasteczkom Litwy. Ostatnio jeden z numerów "Liet.Aidasa" był poświęcony Marjampolowi. Miasto i powiat marjampolski dały, jak twierdzi "Liet.Aidas", wielu pracowników litewskiego odrodzenia narodowego. Marjampol, zdaniem "L.Aid.", leży na drodze z Polski. Przez Marjampol przenikać będzie, zdaniem pisma, polska ekspansja narodowa w wypadku wznowienia normalnych stosunków polsko-litewskich po rozstrzygnięciu sprawy wileńskiej. "L.Aid." wyraża życzenie, by Marjampol uodparniał się na wpływy polskie z południa. /XII.1933/.-

E c h a s p r a w y z k r z y ż e m m a r c i n k a n i e c k i m w p r a s i e l i t e w s k i e j ./XII.1933/:We wszystkich gazetach litewskich ukazały się wzmianki o wywróceniu krzyża w Marcinkańcach. Wzmianki są ujęte w sposób tendencyjny.Przedstawia się w nich Litwinów, jako męczenników, zaś władze polskie jako prześladowców.-

S p ł a t a r a t y d ł u g u w o j e n n e g o A m e r y c e. "Liet.Žinios" Nr.285 /XII.1933/:Poseł litewski w Waszyngtonie Balutis wpłacił 14 grudnia na ręce rządu amerykańskiego 10 tys.dolarów, jako kolejną ratę długów wojennych Litwy w stosunku do Ameryki.

E c h a a r t y k u ł u "D z i e n n i k a W i l e ń s k i e g o" n a t e m a t s t o s u n k ó w p o l s k o - l i t e w s k i c h w "T r i m i t a s" ./XII.1933/:Niedawno w "Liet.Aidas" ukazał się artykuł prof.Janulaitisa p.t."Czy poglądy polskie na Litwę uległy zmianie?" Artykuł ten posłużył "Dz.Wil." z 7.XII.1933 r. za temat do rozważań politycznych. W związku z tem "Trimitas" Nr.50 we wzmiance p.t."Obskuranci" zarzuca "Dzien.Wil." wypisywanie "okropnych głupstw". M.in. do"głupstw" zalicza "Trimitas" uważanie Voldemarasa i Zauniusa za zamaskowanych Niemców Voldemara i Zauna, dalej twierdzenie, jakoby umowa suwalska była tylko projektem, twierdzenie, jakoby Polacy żadnego z Litwinów za szpiegostwo nie powiesili i t.d.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

D o r o c z n y z j a z d t a u t i n i n k ó w w K o w n i e. "Siegodnia" Nr.347 i 348 /XII.1933/:15 grudnia w Kownie rozpoczął się doroczny zjazd związku tautininków. W zjeździe wzięło udział ok. 700-set delegatów i gości. Zjazd trwał cały dzień. Zainaugurował zjazd premjer Tubelis, który oświadczył, że najważniejszem zadaniem zjazdu jest przyjęcie nowego zmienionego statutu związku tautininków w celu rozszerzenia i pogłębienia zadań związku we wszystkich dziedzinach życia wewnętrznego i zewnętrznego Republiki Litewskiej.

Po wybraniu prezydjum przybył na zjazd prezydent Republiki Smetona. Wygłosił on wielkie przemówienie programowe. Następnie zjazd przyjął projekt zmiany statutu związku tautininków. Zmiany statutu polegają na tem, że związek tautininków traci odtąd cechy partji politycznej, a przekształca się we wszechlitewską organizację narodową. W skład tej organizacji wejść mają wszystkie istniejące już oddziały i organizacje tautininków, jak związek młodzieży, związek nauczycieli, związek strzelców i t.d. Prezes i generalny sekretarz związku mianowani zostają przez wodza tautininków. Prezesowie oddziałów prowincjonalnych również będą odtąd mianowani.

Na zakończenie zjazdu premjer Tubelis wygłosił obszerne sprawozdanie z gospodarczej sytuacji Litwy.-

Charakterystycznym jest szczegółem, że z 303 przedstawicieli tautininków, którzy jednomyślnie głosowali za zmianą statutu partji, przeciwko zmianie głosował jedynie b.redaktor naczelny "Liet.Aidasa" Gustainis. Oświadczył on następnie, że występuje z partji tautininków, pozostając nadal narodowcem ideowym.-

N o w e p i s m o ."Trimitas" Nr.50 /XII.1933/:Ukazał się w Kownie nowy dwutygodnik "Tevų Žeme" /Ziemia Ojców/.-